

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Pojmenovávání dětí českých krajanů v zahraničí

Simona Markovcová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra Antropologie
Studijní program Antropologie
Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Pojmenování dětí českých krajanů v zahraničí

Simona Markovcová

Vedoucí práce:

Mgr. Lenka Jakoubková Budilová, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem na této bakalářské práci pracovala samostatně,
pouze za použití uvedených zdrojů a mnou nasbíraných dat.

Plzeň, duben 2018

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, paní Mgr. Lence Jakoubkové Budilové, Ph.D. za trpělivost, cenné rady a odbornou pomoc při vypracování této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Jiřímu Skočilasovi za pomoc a podporu při získávání dat od respondentů a v neposlední řadě všem respondentům za spolupráci a ochotu se podílet na mém výzkumu.

Obsah

1. Úvod	6
2. Jména a pojmenovávání	7
2.1: Pojem rodné (křestní) jméno	7
2.2: Jména Čechů v Banátu	9
2.3: Pojmenovávání	10
2.4: Vliv bilingvismu na pojmenovávání	12
3. Přezdívky	14
4. Migrace do Austrálie	16
4.1: Průběh migrace z Československa do Austrálie	16
5. Adaptace na nové prostředí, národní identita a přínos krajanských spolků	21
6. Vlastní výzkum	22
6.1: Důvody zvolení tématu.....	22
6.2: Cílová skupina a metoda sběru dat.....	24
6.3: Soupis dotazníkových otázek.....	26
6.4: Analýza jednotlivých dotazníkových otázek	27
7. Závěr	36
8. Seznam použitých zdrojů	37
9. Resumé	38
Přílohy	39

1. Úvod

Naše jméno je nedílnou součástí naší osoby, jehož prostřednictvím se identifikujeme a je nástrojem k tomu, jak nás okolí vnímá a oslovuje. Jméno je vnímáno jako součást osoby a jakýmsi duplikátem Já, bylo tomu v minulosti stejně jako dnes. Z toho důvodu je představa, že by jméno s osobou nijak nesouviselo a sloužilo k pouhému rozlišování, zcela mylná. Osobní jména mají velký význam, stejně tak jako vhodný výběr jména pro dítě. Vztah mezi jménem a člověkem je totiž nerozlučný a velmi často ovlivní jeho budoucí život, stejně tak jako to, jak je vnímán okolím [Svoboda, 1947]. Toto byl jeden z důvodů, proč jsem si jako téma své bakalářské práce vybrala právě pojmenovávání dětí českých krajanů a zaměřila se na prostředí Austrálie. K tomuto tématu mě mimo jiné přivedl i můj osobní pobyt v Austrálii, kdy jsem spolu s divadelním studiem VODVAS navštívila krajanové kluby na jihovýchodě Austrálie. Zde jsme cekem čtyřikrát hráli pohádku právě dětem českých a slovenských krajanů. Při osobním seznamování jsme se setkali s řadou jmen rodičů i dětí, která mě osobně zaujala a rozhodla jsme se tématu pojmenovávání věnovat blíže. V této práci se tedy věnuji strategii pojmenovávání dětí českých krajanů v zahraničí s konkrétním zaměřením na Austrálii. Cílem této práce je zjistit, na jaká jména se krajané zaměřují, co hraje významnou roli při jejich rozhodování a zda se při pojmenovávání svých dětí přiklánějí spíše ke jménům tradičně českým, anglickým/australským či neutrálním pro obě kulturní prostředí.

2. Jména a pojmenování

2.1: Pojem rodné (křestní) jméno

V českém prostředí se toto jméno uděluje bezprostředně po narození každému dítěti bez výjimky. Následně se provede nutný zápis do matriky, dříve tyto záznamy shromažďovala a evidovala církev, takové matriky se tedy nazývaly církevní. V současné době (od 1. ledna 1950) se záznamy jednotlivých křestních jmen, spolu s dalšími údaji, evidují v matrikách civilních. Rodná jména s sebou nesou i mnohá specifika. Na rozdíl od dědičného příjmení se tato jména neustále obnovují a obměňují s každou novou generací. Lze tedy na těchto jménech pozorovat nové trendy a vývoj pojmenování v průběhu času, mimo to se v křestních jménech odrážejí společenské proměny, kulturní proudy i změny týkající se národních a náboženských citění [Šmilauer, 1974: 9].

Dříve byla křestní jména jakýmsi ukazatelem společenského postavení a dělila se například na jména určená výhradně panovníkům, šlechtě, měšťanům, či naopak venkovskému lidu. Trendy spojené s pojmenováním lze sledovat i geograficky, kromě trendů rozmanitosti v pojmenování dětí českých krajanů ve světě, lze sledovat drobné odlišnosti i v domácím prostředí. Například na Moravském Slovensku se, v období před 40 lety, těšilo výrazně větší oblibě jméno Julie, oproti českému území, kde byla obliba tohoto jména značně nižší [Šmilauer, 1974: 9].

Termín rodné (křestní) jméno se ustálilo natolik, že v současnosti se lze setkat pouze s termínem jméno, a to i v oficiálních úředních dokumentech a formulářích. Dnes se s úplným termínem křestní jméno lze setkat spíše v křesťanských církvích, kde se stále užíváno a spojeno s obřadem církevních křtin. Velice často se proto setkáváme s výrazem rodné jméno, který se více pojí se samotným aktem porodu a následné potřeby udělit nově narozenému jméno [Šmilauer, 1974: 10].

Jak jsme naznačila výše, česká jména, s tím spojená i pojmenovávání, prošla jistým vývojem v průběhu času. Tento vývoj lze rozdělit na pět časových období:

- 1.) Do roku 1300, charakterizované jednojmenností
- 2.) 1300 – 1750, charakterizované pronikáním církevních jmen
- 3.) 1750 – 1860, charakterizované pronikáním barokních jmen
- 4.) 1860 – 1945, charakterizované pronikáním národních jmen
- 5.) Od 1945, charakterizované jmény módními

[Šmilauer, 1974: 13]

Přestože dřívější vývoj jmen byl velice důležitý pro to, jakým směrem se jména dále vyvíjela a čím byla ovlivňována, bylo by jistě vhodné tuto časovou linii specifikovat blíže, avšak pro účely této práce postačí letný nástin pozdějšího vývoje. V následujících řádcích se tedy budeme pohybovat v posledních dvou zmiňovaných obdobích, a tedy mezi lety 1860 – 1945 a následně vývojem od doby po druhé světové válce až po současnost. V prvním ze zmiňovaných období je ještě silně patrný barokní vliv, zejména tedy na konci 19. století. Na scénu však přicházejí nová národní jména, která se rychle dostávají do povědomí a získávají si velkou oblibu napříč sociálními vrstvami. Přičemž mužská jména byla vůči ženským v převaze (v poměru 30 : 20). Jako příklad mužských národních jmen lze uvést jména jako Václav, Jaroslav, Ladislav, Vladimír. Ze jmen ženských se velké oblibě těšila jména jako Božena, Jaroslava, Věra, Marie nebo Anna [Šmilauer, 1974: 25].

Druhá světová válka otřásla všemi sférami života, není proto divu, že nastala výrazná změna i ve strategii pojmenovávání potomků. V období bezprostředně po válce, ostatně i během ní, se začaly stírat stavovské rozdíly a rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi. Do hry tedy vstupují jména, která původně náležela sociálně odlišným vrstvám a nyní již neplní původní funkce hierarchicky se odlišit. Vyskytují se hojně i nová jména a do popředí se dostávají jména jako Petr, Pavel, Tomáš, Martin.

U těchto jmen dochází k obratu ke jménům starým a jejich původ lze nalézt u jmen biblických apoštolů. Zatímco u dívek se promítá obliba jmen západních jako je Monika, Renáta a podobně. I samotný počet jmen se značně rozrostl. Zatímco začátkem 20. století bylo více jmen mužských/chlapeckých, v pozdější době je tomu naopak. Proměnlivost repertoáru a počet jmen ženských/dívčích značně převažuje ta chlapecká. [Šmilauer, 1974: 28].

2.2: Jména Čechů v Banátu

Je mnoho oblastí světa, kde se vyskytují početné české menšiny, nejčastěji krajané směřovali na území USA, Kanady, nebo mnou zkoumané Austrálie. Ovšem mnoho z nich v minulosti migrovalo i rámci území Evropy a právě jednou z těch evropsky kulturně nejzajímavějších lokalit je oblast Banátu na jihu Rumunska. Na tomto území probíhalo již mnoho výzkumů týkajících se právě českých krajanů, kteří se do této oblasti začali stěhovat již v první polovině 19. století. Češi zde začali osidlovat horské oblasti v okolí města Helena, Gerníku, Eibentálu, Nové Bani, Bigeru a Rovenska. Češi se zde ocitli do jisté míry v kulturní izolaci, kde můžeme na vlastní oči sledovat mnoho zajímavých a ojedinělých kulturních i jazykových jevů. Důvodem těchto odlišností je zcela jistě izolovanost od původně kulturně českého prostředí a možnost samostatného odděleného vývoje v prostředí odlišném. Tuto adaptaci a modifikaci lze dobře sledovat právě u vlastních jmen. Zde je totiž dobře viditelné jakési zakonzervování z důvodu odloučení, které je patrné na osobních jménech, přezdívkách, příjmeních, ale i na pojmenovávání zvířat či názvech domů [Utěšený, 1964: 208].

U vlastních křestních jmen banátských Čechů se i v 60 letech 20. století vyskytují převážně ta jména, která byla hojně používaná na českém venkově právě v 19. století. Není tedy divu, že se zde můžeme setkat i se jmény převzatými ze staré němčiny. Na tomto místě uvedu několik málo

příkladů, které udává Slavomír Utěšený. „Z mužských jmen jsou na Heleně nejčastěji František (Franc - Frant), Jan (Johan), Václav (Vencl – Venjel); Hojná jsou dále jména Alois, Jakub, Jiří, Štěpán (obvykle Štefan – ještě vliv uherský) ... Na Heleně jsme zapsali tato tradiční česká jména: Alžběta, Amélie, Anna, Barbora, Emílie, Helena, Jana (Johana), Kateřina, Ludmila, Marie, Ráchel (evangelické), Rozálie, Štefanie, Terezie, Veronika, Žofie.” [Utěšený, 1964: 209]

Tento výčet je důkazem toho, že u ženských jmen užívaných v rumunském Banátu se vyskytují i ta, která jsou v českém prostředí minulostí, nebo raritou. Mnohá z nich se však vrací do nových trendů i českého pojmenovávání. Kulturní izolovanost Čechů v této oblasti lze pozorovat i na domácích podobách jmen. Nejvíce jsou tím zatížená jména, která jsou hojně používána jako například Jan a Marie, ty tedy podléhají svému prostředí nejvíce. Jména nejpoužívanější jsou tedy zároveň jmény nejproměnlivějšími [Utěšený, 1964: 210].

2.3: Pojmenování

Jméno v minulosti, stejně jako dnes, je vnímáno jako realita a podstatná součást osoby, jako duplikátem či druhým Já osoby. Představa, že by jméno bylo pouhým označením k rozlišování, či vedlejším atributem osoby je zcela mylná a nesmyslná [Svoboda, 1947:118]. Ze Zeleninových úvah lze vyvozovat velký význam jmen a to, jaké jméno svému dítěti zvolíme. Protože vztah mezi člověkem a jménem je nerozlučný a ve velké míře určuje jeho celý život a osud [Svoboda, 1947:101 - 102].

I přes to, že výroky a myšlenky těchto autorů pocházejí ještě z první poloviny 20. století, nelze je zpochybňovat. Pojmenování a především jména procházejí v průběhu času jistým vývojem, to ovšem neplatí při vnímání jména osob okolím i samotnými jedinci. Jméno ovlivňuje všechny sféry života jedince a má tedy vliv i na jeho sociální život. Není proto divu,

že v mnohých zemích světa, kde se vyskytuje mnoho národnostních menšin, je jméno ukazatelem příslušnosti k danému národu. Tato zdánlivá příslušnost je dána stereotypy a často ovlivňuje to, jak je jedinec vnímaný svým okolím a celou společností.

Jménům jsou také přisuzovány mnohé magické schopnosti. Nejednen autor udává, že kdo zná pravé jméno osoby, má nad jejím tělem i duší určitou moc. Toto je spojeno i s modlitbami, věří se, že žádná modlitba nemá kýžený význam, jestliže se nevysloví jméno božstva, ke kterému se modlíme [Svoboda, 1947:102]. Důkazem toho jsou i jména, která mají přací či ochranou funkci. Z toho tedy vyplývá, že správná volba jména byla v minulosti velice důležitá a bylo jí přikládáno velikého významu. Věřilo se, že se jménem se na jedince převáděly určité vlastnosti a osud se jménem spojený. U těchto jmen si zároveň můžeme být jisti jejich starobylostí. Jan Svoboda proto uvádí základní dělení těchto starobyklých jmen na dva hlavní celky:

- a) *Predestinační / přací jména*: Jedná se o ty typy jmen, které mají osobě, která je nositelem tohoto jména zajistit dobrý osud a jen ty nejlepší vlastnosti.
- b) *Profylaktická / ochranná jména*: Tato jména měla majitele chránit a odvracet pozornost zlých démonů a sil, které by mu mohli jedinci nějak uškodit.

[Svoboda, 1964: 43]

2.4: Vliv bilingvismu na pojmenování

U českých a slovenských krajanů žijících v Austrálii se střetává jejich mateřština s jazykem Austrálie, tedy angličtinou. Pokud zde nově příchozí krajané založí rodinu, jejich děti se přímo ocitají v bilingvním prostředí, které působí na všechny sféry jejich života. Setkávají se s češtinou, angličtinou i jinými jazyky přímo doma (například v případě rodin, kdy je otec Australan), i ve veřejném prostoru. Stává se tedy nedílnou součástí jejich životů a proto je nutné s oběma jazyky při výběru vhodného jména počítat. U rodin, kde se běžně používá více jazyků je otázka správného výběru jména pro dítě klíčová. Zvláště pokud rodiče dítěte pocházejí z kulturně či jazykově odlišného prostředí. Jméno je něco, co nás charakterizuje a je naší neodmyslitelnou součástí, proto je správná volba důležitá. V knize s názvem Bilingvní rodina se můžeme v podkapitole Jména dočíst o této problematice konkrétnější informace, jako například to, že mnoho rodičů se snaží pro své děti záměrně vybírat ta jména, která jsou pro oba používané jazyky známá, nebude tedy problém s jejich vyslovováním v obou jazykových prostředích. Jako příklad zde autoři uvádějí dvě jména, která jsou používána v anglickém i francouzském prostředí (jedná se o rodinu, ve které se právě tyto dva jazyky používají), těmi jmény je jméno Philippe Michel ve Francii a Philip Michael v Anglii [Harding-Esch, Riley 2008: 177].

Na první pohled si sice můžeme povšimnout drobných rozdílů v psaní, ovšem výslovnost je totožná, což jedinci s těmito jmény nebude činit žádné další potíže a bude brán jako součást jak francouzského, tak i anglického prostředí. Tato dvě jména jsou velice blízká i českému prostředí, kde jsou ve velké míře používána v modifikaci Filip a Michael. Ovšem výslovnost je totožná s anglickou i francouzskou verzí těchto jmen.

V Evropě lze nalézt mnoho podobných, dalo by se říci „univerzálních“ i „mezinárodních“ jmen. Takovými jmény jsou například Paul (v Čechách Pavel), Martin nebo Barbara (v Čechách známá jako Barbora).

Dalším problémem při výběru jména může být střet odlišných prostředí. Například otec z anglického prostředí chce svou dceru pojmenovat *Marie-Rose*, což se pro Angličana může jevit jako ideální a krásné jméno pro jejich dceru, ovšem do chvíle než mu jeho žena, původem z Francie, vysvětlí, že každý člověk ve francouzském prostředí má toto jméno spojené s ostře kyselým přípravkem, který se ve Francii používá na podporu odstranění vši [Harding-Esch, Riley 2008: 178]. Tento příklad se nám může jevit jako úsměvný, ovšem do chvíle, než by k něčemu takovému došlo a daná dívka by byla vystavena například šikaně ve francouzské škole právě kvůli jménu. Na tomto extrémním příkladu chci tedy ukázat jak je důležitý správný výběr a jak tenká je hranice mezi vhodným a nevhodným jménem.

V již více zmiňované knize se objevuje také jedna rada, jak se vyvarovat podobným situacím a zároveň do jména zahrnout smíšený původ. Tou radou je dát dítěti několik křestních jmen. Hlavní výhodou více křestních jmen je to, že samotný jedinec i lidé z prostředí okolo něj, si mohou vybrat, jaké jméno budou v daném prostředí používat. Předjedeme tak mnoha problémům spojených například s výslovností či psaním a zároveň poukážeme na obě identity dítěte, se kterými se může ztotožňovat. Také je důležité zmínit, že jistá exotičnost jména nemusí být nutně nežádoucí, mnoho dětí i dospělých je rádo, když má neobvyklé jméno. Toto už ovšem není pouze otázkou jazyka, ale také osobností každého z nás [Harding-Esch, Riley 2008: 178]. Navíc v Australském prostředí je výskyt prostředního jména velice běžný, to mnohým rodičům z kulturně odlišných prostředí může usnadnit rozhodování při výběru jména, a dají tak průchod oběma kulturám. Zároveň to podtrhne smíšený původ jedince a může to napomoci k jeho osobní identifikaci.

3. Přezdívky

Podle encyklopedického slovníku češtiny označujeme přezdívku (jméno vlastní přezdívkové) jako: *„Neúřední, doplňkové vlastní jméno, které většinou charakterizuje osoby, místa nebo věci a vztahuje se k povolání, vlastnostem, původu atd. nositele jména, může obsahovat pozitivní i negativní hodnocení.“* [Pleskalová, Karlík, Nekula, 2002: 354]

Stejně jako v českém prostředí, i u českých krajanů v zahraničí se hojně používají přezdívky. Přičemž přezdívkou máme na mysli jméno vlastní přezdívkové, které připisujeme osobě, která už své vlastní jméno má. Proto je přezdívka pouze doplňujícím oslovením, či označením, které daného člověka blíže identifikuje. Vhodná přezdívka je z pravidla podle nápadných tělesných vlastností a odlišností, podle povahových vlastností, či určitých specifických okolností. Konkrétní přezdívky jsou člověku přiděleny až po narození a často v pozdním věku života. Na rozdíl od jména, není přezdívka přidělena každému a automaticky, příhodná přezdívka se přiděluje příležitostně a pouze některým osobám. I samotné přidělení se liší od přidělení jména rodného. Rodné jméno totiž dostávalo a dostává každé indoevropské dítě bezprostředně po narození od své rodiny a samotné udělení jména probíhalo za určitých obřadů [Svoboda 1964: 41].

V rodinných kruzích se často pojmenovávají děti ojedinělými jmény, která se v rodině vyskytují jen málo nebo vůbec. To má za následek výrazný projev citového zabarvení až extrémními expresivními projevy, často se tedy od jména původního mohou lišit [Šmilauer, 1974: 9]. Problém je však v tom, že tato oslovení mohou často vyvolat dojem, že se jedná o přezdívku a se skutečným jménem osoby nijak nesouvisí, tento dojem je však mnohdy falešný.

Tvorba přezdívek je stále živým procesem, na jehož proměnách a utváření lze sledovat nejen vývoj jazyka/řeči, ale především vztahy

uvnitř funkčních sociálních celků. Tohoto názoru je také česká jazykovědkyně Miloslava Knappová, která ve své stati: *Přezdívky v proměnách staletí* uvádí zajímavou tezi, že: *„Tvorba přezdívek je pojmenovávacím procesem přinášejícím stále svěží materiál, takže přezdívky se tak zároveň stávají výmluvnými svědky dobové společenské situace i mezilidských vztahů. Dávají nahlédnout do živého fungování jazyka a jeho pojmenovávacích procesů.“* [Knappová, 1999: 88]

Jako konkrétní příklady přezdívání vyskytujících se u českých krajanů v zahraničí lze uvést četné záznamy Zdeňka Salzmana, které uvádí ve svém článku s názvem *Přezdívky v Bigáru: příspěvek k antroponymii česky mluvících vesnic v jihorumunském Banátu*. V závěru svého příspěvku zmiňuje zejména to, že vesničané získávají potřebu udělovat přezdívky lidem ze svého okolí zejména z toho důvodu, že v oblastech banátských vesnic se velmi často vyskytují jedinci se stejným osobním jménem i příjmením. Z toho vyplývá fakt, že osoby bez přezdívek jsou v této oblasti opravdu vzácnou ojedinělostí. I zde vznikají přezdívky zejména v dětství či mládí a poukazují, jak již bylo řečeno výše, zejména na nápadný tělesný rys nebo významnou událost, které byl jedinec součástí. Tato pojmenování byla osobám přidělována zejména od svých přátel či rodinných příslušníků. Ale především je pravdou, že většina přezdívek se dědí z generace na generaci, v takových případech je často pravý původ přezdívky neznámý. Přesto že přezdívky v Banátu jsou nejčastěji nedávného původu, jedná se o stále živý a vyvíjející se fenomén [Salzmann, Z. 1993: 153 - 154].

I u českých a slovenských krajanů a jejich dětí v Austrálii se často můžeme setkat s přezdívkami, které se někdy vztahují k jejich jménům, jindy mají svůj základ například v povahových rysech. Stejně jako Češi a Slováci i Australané mají velkou oblibu zkracovat jména do nejrůznějších podob. Velice často je také zdrobňují pro zdůraznění osobního vztahu a bližšího kontaktu mezi sebou.

4. Migrace do Austrálie

Tato kapitola se snaží představit základní nástin migrace z tehdejšího Československa v jednotlivých fázích a obdobích. Migrace Čechů do zahraničí patří k neodmyslitelné součásti historie 20. století. V uplynulém období bylo mnoho důvodů k odchodu z českého území. Proto se v souvislosti s touto problematikou často mluví o takzvaných „migračních vlnách“, kterých bylo v průběhu minulého století hned několik. Obyvatelé Čech měli k odchodu nejrůznější podněty a odcházeli v určitých dobře pozorovatelných a logických intervalech, které především navazovaly na tehdejší politické dění. A právě tyto intervaly se vám pokusím přiblížit v následující části mé práce.

Ve 20. století začala migrace do celého světa, přičemž hlavními cílovými zeměmi byla Kanada, USA, Argentina a právě Austrálie [Solimano, 2010: 2].

4.1: Průběh migrace z Československa do Austrálie

Lidé, kteří prchali z Československa před komunistickým režimem, neměli žádnou reálnou vidinu toho, že by se někdy vrátili zpět beztrápně. Pokud se rozhodli k odchodu, návrat do vlasti byl nemyslitelný i nemožný, nezbývalo tedy, než pokračovat vpřed. Otvírala se před nimi dlouhá a často nepříznivá cesta za vysněnou svobodou. Na většinu těch, kteří putovali do Austrálie, čekala dlouhá měsíční plavba, po které následoval pobyt ve shromažďovacím uprchlickém táboře, tentokrát však už na pevnině cílového státu jejich cesty. Jedním z nejznámějších byl tábor ve Bonegille ve státě Victoria. Tento tábor byl zároveň i největším, původně sloužil jako vojenský tábor. S masivním příchodem imigrantů byl však tento bývalý vojenský tábor přestavěn, aby sloužil ke shromažďovacím účelům nově příchozích do Austrálie. Tábor byl v provozu od roku 1947 do roku

1971 a za tuto dobu zde pobývalo neuvěřitelných 300 000 osob. Přičemž maximální kapacita tábora, v nejvytíženějším roce 1950, byla 7700 osob s možností navýšení o 1600 dalších míst [Miller, Burešová, Trpl: 2016: 38].

V předválečném období, konkrétně v první polovině 30. let, bylo na území Austrálie 400 Čechoslováků, nejvíce jich bylo právě ve státě Victoria a Nový Jižní Wales. Ve stejné době zde začal působit Československý kroužek [Vaculík, J. 2010: 70, 71]. Před druhou světovou válkou nebyla česká migrace do Austrálie tolik hojná jako v nadcházejících obdobích. První české výpravy do Austrálie byly spíše za účelem objevování fauny, flóry a celkově nových území. Výrazná emigrace z Československa a následná imigrace do Austrálie se plně rozvíjí až v pounorovém kontextu dění. Mezi lety 1948 – 1951 přicestovalo na území Austrálie okolo 12000 Čechů a Slováků, kteří zde našli azyl. Paradoxem je, že drtivá většina z nich původně o exilu na druhé straně světa vůbec neuvažovala. Původním záměrem většiny z nich bylo získání azylu v USA, Kanadě či státech západní Evropy, nemalá část si také zvolila území Latinské Ameriky. Ovšem co měli tito lidé často společné, byla prvotní cesta útěku ze země. Většina z nich volila překročení hranice méně střežené trasy vedoucí do sousedního Bavorska a Rakouska. Pro následnou volbu odchodu do Austrálie měli českoslovenští emigranti hned několik různých důvodů. Někoho lákalo příznivé klima a vyšší teploty, než například v Kanadě, jiné lákal zájem Austrálie o co nejvíce imigrantů. A Austrálie byla po druhé světové válce opravdu k migrantům příznivá. Byla totiž jednou z mála zemí, která ve velké míře a aktivně podporovala imigraci a nabízela dostatek pracovních příležitostí [Miller, Burešová, Trpl 2016: 29].

Pracovní příležitost zde sice byla vysoká, ovšem většina nově přichozích musela splnit povinnou dvouletou pracovní lhůtu v oblasti zemědělství, těžby či průmyslu, bez ohledu na vzdělání či kvalifikovanost jedince. Výzkum, který se zaměřoval na procentuální profesní a sociální složení přistěhovalců z Československa v letech 1949 – 1951 prokázal, že mezi

Čechy a Slováky bylo procentuálně zastoupeno nejvíce intelektuálů a vysokoškolsky vzdělaných osob, ve srovnání s jinými státy středovýchodní a jižní Evropy. Zároveň mezi Čechy a Slováky, bylo procentuálně nejmenší zastoupení nekvalifikovaných dělníků, ve srovnání s ostatními sledovanými národy. Do celkového počtu nekvalifikovaných dělníků se, mimo jiné, počítá také početná skupina mladých lidí s věkem pod hranicí 25 let, kteří ještě neměli dokončené vzdělání. Dalším rozdílem ve srovnání s pozdější migrací z Československa byl ten, že v tomto období velká část migrantů ovládala angličtinu, ať už na nižší či vyšší úrovni. Což také výrazně přispělo k jejich integraci. Situace další migrační vlny po srpnových událostech roku 1968 byla odlišná. Zde se již hranice znalosti anglického jazyka pohybovala pouze okolo 10 procent. Tento fakt lze přisuzovat tehdejšímu školství jednostranně zaměřeného na výuku ruského jazyka [Miller, Burešová, Trpl 2016: 34 - 35].

Australská přistěhovalecká politika měla velký dopad na celou zemi a výrazně přispěla k rychlému nárůstu počtu obyvatel Austrálie, kteří se narodili mimo anglosaské země. Toto lze velice dobře sledovat na statistických údajích v průběhu takřka celého 20. století. Zatímco na jeho počátku byl podíl výrazně nízký a nepřesahoval 4 procenta, v roce 1971 byla situace markantně odlišná, každý devátý Australan byl narozen v jiné zemi, než právě v Austrálii [Miller, Burešová, Trpl 2016: 31]. Tato čísla ovšem hovoří pouze o počtech osob nenarozených na území Austrálie. Pokud bychom sečetli počty „nových“ přistěhovalců s počtem jejich potomků, již narozených v Austrálii, celková čísla i procentuální poměr by byla zcela odlišná a markantně vyšší. Tyto údaje jsou však již těžko dohledatelné, skutečná čísla lze pouze odhadovat.

Další silná přistěhovalecká vlna Čechů a Slováků tedy zasáhla Austrálii po roce 1968. Tato vlna se však v mnohém od té první lišila a ovlivnila tehdejší exilové koncepce a poměry, ať už negativně či pozitivně. I postoj československých „starousedlíků“ k nově příchozím byl odlišný, než tomu

bylo před dvaceti lety (okolo roku 1948). Mnozí z nich hovoří o jisté zdrženlivosti a dokonce strachu. V tehdejších vztazích mezi Čechy a Slováky se promítalo dvacetileté odloučení od československé každodennosti i proměna československého prostředí v tomto období. I důvody emigrace v takzvané posrpnové vlně se lišily, u většiny převažovala nechuť života pod sovětskou okupací a strach z postupu a vývoje normalizace, zároveň tito lidé toužili po uplatnění ve svobodném světě [Miller, Burešová, Trpl 2016: 86 - 87].

Po roce 1968 migrace do Austrálie neustávala, na toto území proudili stále migranti takřka z celého světa a i migrační politika země se musela transformovat v důsledku změn, které se nově objevovaly. Z Československa lidé přicházeli ještě v jedné hlavní vlně, a to kolem roku 1989, kdy odcházeli českoslovenští občané zejména za svými rodinami, které v Austrálii měli, nebo později, po listopadových událostech, kdy byly hranice Československa znovu po dlouhých letech otevřeny všem. Ovšem dle celostátních australských cenzů, byl počet osob, které sice na území Austrálie žily, ale narodily se v Československu, nejvyšší v roce 1986. Z toho lze vyvozovat, že v těchto letech byla také nejvyšší vlna nové migrace, která s výsledky celostátních australských cenzů úzce souvisí. V přiložené tabulce (*viz tabulka 1*) jsou výsledky zaznamenávány již od roku 1921 do roku 1991, spolu s údaji o současném místě pobytu československých krajanů. Z počtu krajanů obývajících jednotlivá území lze také vyčíst, že nejvíce osidlovanými oblastmi země jsou teritoria na jihovýchodě, konkrétně se jedná o teritorium Nový Jižní Wales, Victoria a o něco severnější Queensland.

V důsledku těchto hlavních migračních vln se česká a slovenská menšina stala v Austrálii početnou a výrazně přispěla k pozitivnímu rozvoji země. Migrace je totiž proces, který má dopad na život migrantů i příštích generací, včetně jejich potomků. Zároveň má dopad na zemi, ze které migrant odchází a ovlivňuje celou společnost své cílové země [Castles,

Miller 1998: 19]. Migrace Čechů a Slováků měla především pozitivní dopad na rozvoj australské kultury a není proto překvapení, že na Československou „stopu“ narazíme při cestách Austrálií téměř všude.

Ani dnes nelze hovořit o tom, že by byla česká komunita v Austrálii zanedbatelnou součástí většinové společnosti. Na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí¹ se mimo jiné můžete dočíst i o aktuálním celkovém počtu Čechů v Austrálii, který se odhaduje na 27 000 osob, v tomto počtu jsou zahrnuty osoby s trvalým pobytem, pobytem pracovním i studenti, kteří se v Austrálii dočasně vzdělávají. Dále zde naleznete i soupis spolků spolu s kontakty na jednotlivé z nich. Tyto spolky jsou přehledně rozděleny podle jednotlivých států a teritorií tak, aby se v nich dalo dobře vyhledávat. Společně se spolkem na Tasmánii je zde uvedeno celkem 37 krajských klubů, spolků, Sokolských organizací i krajských rozhlasových vysílání. Tyto užitečné kontakty mohou také sloužit k lepší integraci nově příchozích Čechů a Slováků do Austrálie a vyhledat tak nejbližší spolek, který jim bude pomocnou rukou v nesnadném období bezprostředně po příjezdu i po něm. V Austrálii vzniká také mnoho českých škol a organizací zaměřených na volnočasové aktivity dětí, jako například česká školka Besídka v Canberře.

Při migraci často dochází k aktérské proměně identity daného jedince a jejich souvislostí v širším sociálním kontextu. Tento jev je především důsledkem toho, že daná osoba je celý život socializována do kulturního prostředí, ze kterého je v jistou dobu nucena odejít a adaptovat se na prostředí kulturně odlišné. V takovou chvíli hraje významnou roli prvek domova a jeho subjektivní vnímání. Zygmund Bauman společně s Timem Mayem ve své knize *Myslet sociologicky* na toto také narážejí a poukazují

¹ https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/krajane/-mzv-publish-cz-zahranicni_vztahy-krajane-krajane_ve_sвете-adresare-australie_adresar_krajanskych_spolku.html [cit. 20. 3. 2018]

na změnu identity aktéra v kontextu migrace, která je proměňována pod tlakem majoritní společnosti na identitu migranta. Tedy jedince, který se vymyká majoritní společnosti a dává tedy prostor k promluvě mezi sebou a „druhými“ [Bauman, May, 2004: 44].

5. Adaptace na nové prostředí, národní identita a přínos krajských spolků

Po příchodu do cizí země je adaptace na nové prostředí vždy zdoluhavý a problematický proces, kterým musí projít každý bez výjimky po příchodu do nového prostředí, které vykazuje jisté kulturní odlišnosti. Podle Jandourka je důležitá identita jedince, kterou popisuje jako hluboce prožívaný pocit, který je založený na sounáležitosti s komunitou se kterou se identifikuje. Zároveň v sobě nese hodnoty, které jedinec uznává, věří jim a zakládá a nich smysl svého života [Jandourek, 2001: 104]. Pocit sounáležitosti s komunitou je velice důležitý i v zahraničí, kdy se jedinec ocitne zcela mimo své původní prostředí a je nucen k nalezení komunity nové. A právě v této fázi jsou velice důležité krajské spolky, kluby a nejrůznější sdružení, která nově příchozím krajanům usnadňují nelehkou adaptaci.

Krajské kluby/spolky zároveň dávají prostor identitě národní a nedovolí tak, aby na svou původní národní identitu člověk zapomněl, nebo jí nepřikládal význam. Národní identita je totiž konstruována ve vztahu k ostatním, je základní kolektivní identitou, která je nadřazena ostatním [Holý, 2010: 63]. Dále Holý také mluví o problematice dlouhého setrvávání mimo domovskou zemi. Tito lidé mají vazby na zemi, ze které pocházejí (v tomto případě Československo, Česká/Slovenská republika), ale zároveň mají mnohé závazky ke svému novému domovu. Proto mají emigranti často problém se zcela ztotožnit s českou národnostní identitou. Zároveň popisuje, aby člověk „byl Čechem“ měl by se narodit v Čechách,

mít české rodiče a zároveň češtinu jako svůj mateřský jazyk [Holý, 2010: 163]. Podle závěrů, která Holý vyvozuje, se nám jeví česká národní identita jako jasný a lehce definovatelný jev. Ovšem z vlastního pozorování českých krajanů v Austrálii i jinde v zahraničí mohu usoudit, že realita je více problematická, než se může na první pohled zdát. Mnoho dětí českých krajanů samy sebe identifikují jako Čechy i přes to, že z výše uvedených splňují často jen jeden bod a tím jsou čeští rodiče. Dítě narozené v anglicky hovořícím prostředí často rychle přejímá jazyk dané země a stává se tak bilingvním i v monolingvní rodině. Nesplňuje tedy podmínku českého jazyka úplně a nelze hovořit ani o narození v Čechách. Přesto se sám označuje za Čecha a probouzí se v něm patřičná národní hrdost. K této hrdosti přispívají do velké míry právě nejrůznější krajanské organizace spojující české krajany a jejich děti. Předávají tak nejen kolektivní národní identitu, ale také české tradice, zvyky, folklór, kulturu a zároveň podporují rozvoj jejich češtiny.

6. Vlastní výzkum

6.1: Důvody zvolení tématu

Při prvotních úvahách nad tématem bakalářské práce jsem se rozhodla věnovat tématu českých krajanů v zahraničí. Toto téma mi je blízké a mám s ním osobní zkušenost. V březnu roku 2017 jsem spolu s amatérským divadelním studiem VODVAS měla možnost navštívit Austrálii a společně tak zahrát dětem českých krajanů pohádku, kterou jsme se snažili přivést trochu Čech i do Austrálie a vlastními silami dětem dokázat, že čeština je skutečně živý a používaný jazyk a lze se s ní setkat i jinde, než jen doma při rozhovoru s rodiči, či v krajanských klubech. Spolu s tímto studiem jsme měli na programu celkem čtyři představení na různých místech napříč jihovýchodní částí Austrálie a všechna byla určena právě „českým“ dětem.

Všechna ze čtyřech zmiňovaných představení se odehrávala právě v krajských klubech či prostorách Sokola. V celkovém výčtu jsme navštívili krajský klub Beseda v Canberře, Sokol v Melbourne, Country club Sydney i proslulý Sokol Sydney. Všude se nám dostalo vřelého přijetí a pohostinnosti krajanů z Čech i Slovenska. Na každém kroku byl patrný jejich vděk a radost z kontaktu s jejich původní domovinou. Zajímavé také bylo, že v každém domě starousedlíka a v každém prostoru spojeném s krajanem z Čech nesměly chybět obrazy z Prahy a nejrůznější podobizny Tomáše Garrigue Masaryka. Po celou dobu nás provázely jako symboly češství a českého národa. Pro starší generace měly tyto symboly ještě mnohem větší význam a hovořili o nich s nebývalou hrdostí.

Za celou tu dobu strávenou v prostředí mezi australskými krajanem se mi podařilo navázat kontakt s mnohými z nich. Celý svůj pobyt jsem ostražitě vnímala toto prostředí s otázkou, jak by se dala zkoumat česká/slovenská krajská komunita v Austrálii a na co konkrétně se mohu zaměřit. Při styku s krajskými rodinami se nevyhnete představování a seznamování s jejich členy. A pro nás, jako herce hrající pohádku pro děti, byl společný kontakt o to užší. Mé pozornosti proto neunikla nejrůznější jména dětí českých krajanů. Někteří z nich byly pojmenování typicky českými jmény a všichni jsme to vnímali jako zcela normální, nikdo se nad těmito jmény nepozastavoval. O to kurióznější se nám zdála jména v českém prostředí neslychaná, kterých jsem si, jako Češi, okamžitě všiml. Není totiž zcela běžné, aby se česky hovořící dítě jmenovalo například Charlie. Ovšem v českém kontextu. V tom australském se jméno, jako například Jonáš může zdát naprosto bizarní. Až po návratu z Austrálie jsem nad touto zvláštností začala více přemýšlet a uvědomila si, o jak zajímavé téma se jedná. Proto jsme se rozhodla věnovat se mu podrobněji v této bakalářské práci a zjistit více o pojmenovávání dětí českých krajanů právě v Austrálii.

6.2: Cílová skupina a metoda sběru dat

Jako cílovou skupinu pro tento výzkum jsem si tedy vybrala české a slovenské krajany, kteří v Austrálii založili rodiny a mají tak osobní zkušenost s pojmenováváním dětí. Terénní výzkum mi ale znesnadňovala značná vzdálenost od mnou sledované skupiny, nebylo tedy možné využít metody klasického terénního výzkumu a zkoumat danou výzkumnou otázku přímo na místě. Rozhodla jsme se tedy využít dotazníkovou formu sběru dat a rozeslat dotazníky na dálku elektronickou formou, v podobě internetového odkazu², s očekáváním co možná nejvyšší návratnosti. Pro sestavení dotazníku jsem využila služeb internetové stránky www.survio.cz, kde je možné snadno vytvořit dotazník. Při sběru dat mi pomohly mé osobní kontakty na mnohé z krajanů a velkou pomocí mi byl také seznam krajanských klubů a spolků zveřejněný na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí České republiky³. Spolu s odesláním dotazníků emailem jsem využila i možnost zveřejnění na sociální síti facebook v nejedné skupině vztahující se k Čechům a Slovákům v Austrálii.

Dotazník obsahoval celkem 12 otázek vztahujících se k tomuto tématu. Všechny byly koncipovány do otevřené formy, aby respondent mohl odpovídat dle vlastního uvážení a jeho výpovědi se neuzavíraly do předem jasně definovaných kategorií odpovědí jako je ano/ne. Mou snahou tedy bylo získat co nejpodrobnější informace o strategii pojmenování v krajanské komunitě. Při otevřené formě otázky respondent sám rozhoduje o obsahu i délce odpovědi. Tento typ otázek umožňuje získat

² <https://www.survio.com/survey/d/E9B6Y6A6L9O5F9N7C>

³ https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/australie_a_oceanie/australie/krajane/-mzv-publish-cz-zahranicni_vztahy-krajane-krajane_ve_svete-adresare-australie_adresar_krajanskych_spolku.html [cit. 20. 3. 2018]

rozsáhlejší informace o daném tématu a klade si za cíl proniknout hlouběji k jádru dané problematiky [Pána, Somr, 2007: 22].

Otázky se týkaly nejrůznějších oblastí osobního života českých a slovenských krajanů. Dotazovala jsem se například na to, kdy přišli do Austrálie, kolik dětí mají, jak jsou jejich děti staré a zda se narodily v Austrálie. Dále mě zajímalo, jaké národnosti je jejich partner/partnerka, abych mi tato informace utvořila ucelený obraz o tom, do jaké míry národnost partnera ovlivní jméno jejich dítěte, a kdo měl při výběru jména zásadní vliv. To byla také má následující otázka, kdy jsem se dotazovala na to, zda měl při výběru jména zásadní vliv partner/partnerka, rodina či okolí ve kterém se daná rodina pohybuje a samozřejmě otázka pro jaké jméno se nakonec rozhodli. V poslední části dotazníku jsem volila otázky týkající se vlivu jména na jedince samotného. A to zda si myslí, že to, jaké jméno svému dítěti dají, nějakým způsobem ovlivní jeho příští život, jak se bude sám identifikovat a především to, jak jej vnímá okolí. V australském prostředí je tato otázka velice důležitá, jedná se totiž o prostředí s mnoha národnostními menšinami a často se stává, že je jedinec mylně považován za příslušníka nějakého národa, právě podle jména. Vzhledem k tomu, že se v dotazníku objevují citlivé osobní údaje, byl tento dotazník zcela anonymní. A právě anonymita vedla k větší ochotě respondentů vyplňovat otázky a více se rozepisovat o rodinných záležitostech. Celkový počet navrácených vyplněných dotazníků čítá 26 exemplářů, zahrnujících 48 dětí a jejich jmen.

Při odesílání emailem jsem se setkala s velice pozitivní zpětnou vazbou a ochotou respondentů. Jeden krajanický časopis mě dokonce požádal o zaslání článku s informacemi o výsledku, který chtějí pod mým jménem zveřejnit. Téma jim totiž, stejně jako mně, přijde zajímavé a rádi by se dozvěděli závěry mého zkoumání. Překvapilo je také, že se o krajanickou komunitu v Austrálii někdo tuto cestou zajímá.

6.3: Soupis dotazníkových otázek

1. Kdy jste přijel/přijela a usadil/usadila se v Austrálii?
2. Kolik máte dětí a v jakém věkovém rozmezí?
3. Narodily se všechny vaše děti v Austrálii?
4. Kdo měl hlavní vliv při výběru jména vašeho dítěte narozeného v Austrálii?
5. Pro jaké jméno jste se rozhodli?
6. Má vaše dítě nějakou přezdívku, která by se vázala k jeho jménu? Je tato přezdívka ovlivněna australským prostředím?
7. Volili jste při výběru jména záměrně české, anglické/australské, nebo neutrální jméno? (Eva apod.)? Jaké byly hlavní důvody?
8. Jaké byly hlavní důvody pro zvolení?
9. Jaké je váš partner/partnerka národnosti?
10. Myslíte si, že jméno vašeho dítěte ovlivňuje to, jak ho vnímá jeho okolí?

11. Vnímáte vy sám/sama, že vaše jméno nějakým způsobem ovlivňuje to, jak se k vám okolí chová?

12. Pokud máte typicky české jméno, přizpůsobujete jej vy, nebo vaše okolí, anglicky mluvícímu prostředí a proč?

6.4: Analýza jednotlivých dotazníkových otázek

1. Kdy jste přijel/přijela a usadil/usadila se v Austrálii?

V první otázce jsem zjišťovala dobu, kdy se respondent usadil na australském území. Jednotlivé odpovědi jsem rozdělila do tří podkategorií podle let příjezdu, abych přehledněji analyzovala jednotlivá období, ve kterých krajané v Austrálii usazovali. Z celkového počtu 26 odpovědí 5 respondentů spadalo do první kategorie, kterou jsem stanovila mezi lety 1968 – 1989. Záměrně jsem volila tyto roky z důvodu návazání na takzvanou posrpnovou vlnu migrace. Nejvíce respondentů přijelo a usadilo se v Austrálii mezi lety 1990 a 2006, celkově do této kategorie spadá 15 z nich. V následujícím období to bylo zbývajících 6 dotazovaných a jeden z nich dokonce až v lednu 2017. Tato otázka měla za cíl zmapovat časové odlišnosti migrace a zároveň poskytl široký časový vzorek. Později se ukázalo, že čeští a slovenští krajané spadající do první kategorie se více přiklání k jménům typickým pro České či Slovenské prostředí. Oproti tomu mladší generace se jmény více experimentují a také se více přiklání k neutrálním jménům a jménům běžným v australském prostředí.

2. Kolik máte dětí a v jakém věkovém rozmezí?

V odpovědích na tuto otázku nebyl tak výrazný rozptyl, drtivá většina dotazovaných má dvě děti s nejčastějším rozdílem dva roky. Velmi často se také objevuje trend mít jen jedno dítě. Naopak se vymykala jedna odpověď rodiny se čtyřmi dětmi.

3. Narodily se všechny vaše děti v Austrálii?

Na tuto otázku odpovědělo 21 respondentů, že ano. Svědčí to mimo jiné i o tom, že mnoho mladých Čechů a Slováků odchází do ciziny v mladém věku a zakládají nové rodiny až v zahraničí. Pouze jedna odpověď byla záporná. Ovšem v tomto případě oba rodiče v současné době žijí v Austrálii. První dítě se jim narodilo v Irsku a druhé na Novém Zélandu. U zbylých respondentů se jedno dítě narodilo v Čechách a až to mladší v Austrálii.

4. Kdo měl hlavní vliv při výběru jména vašeho dítěte narozeného v Austrálii?

Při výběru jména se projevoval vliv obou partnerů a jméno vybírali společně. Tato odpověď výrazně převažovala, vypovídá tedy o tom, že na výběru jména se podílí matka i otec dítěte, stejně jako v českém prostředí. Ovšem často se při výběru orientovali na jména, která se snadno vyslovují a hláskují v obou kulturních prostředích a jsou snadno zapamatovatelná. Snadná výslovnost jména hrála výraznější roli u rodin, kde matka a otec jsou jiné národnosti. Volba jména, které je blízké oběma kulturám je ohleduplnější i pro prarodiče, kterým nečiní výrazné problémy. Z odpovědí vyplývá, že i samotní prarodiče mají výrazné slovo při výběru jména. Často

žádali, aby se jejich vnoučata jmenovala přímo po nich, nebo alespoň je pojmenovali jmény z českého kalendáře. Častým případem je také, že jméno pomáhá vybírat starší sourozenec, přičemž někdy vybírá podle vlastního uvážení, jindy volí z užšího výběru předpřipraveného rodiči. Pouze v jednom případě měl hlavní slovo při výběru jména muž.

5. Pro jaké jméno jste se rozhodli?

Všichni respondenti si na výběru jména dali opravdu záležet a nebyl to pro ně snadný úkol. V odpovědích převažovala jména neutrální a snadná pro obě prostředí. Jako příklad uvedu jména jako Anna, Tomas, Matej (v českém rodném listě Matěj), Michael, Adam, Gabriela. Všechna tato jména jsou českému prostředí blízká, ale zároveň se vyskytují i v Austrálii. I když tato jména převažovala, v odpovědích se často vyskytovala jména netradiční a exotická. Většina krajanů žijících v zahraničí si v těchto netradičních jménech libuje a rádi jistou exotičnost vnášejí i do strategie pojmenovávání. Pokud je navíc partner jiné národnosti, netradiční jméno se přímo nabízí. Proto se v dotaznících objevují jména jako Massimo Vittorio Montebello, Denika Annamarie či Rocco Enricque, kdy v tomto případě byl otcem Ital. U jména Danika Annamarie má však tato volba hlubší význam vztahující se i k Čechům, i když se to na první pohled může zdát nemožné. Toto jméno je spojené ze jmen matek obou rodičů, které se jmenovaly Anna a Marie. Výskyt takovéto symboliky u pojmenovávání dětí českých a slovenských krajanů není ojedinělý. Pokud se jména dědila, většinou se jednalo o jména po matce, nebo babičce. U mužských jmen se vyskytovala jména dávaná po otci (respektive dědovi) i více vzdálených rodinných příslušnících, jako například v případě Oskara Raye, kdy jméno Oskar je po prastrýci matky tohoto chlapce, či v případě Paula, kdy bylo jméno záměrně zvoleno, aby připomínalo jméno Pavel, a tedy jméno jeho strýce (bratra matky). V Austrálii je zvykem dávat prostřední jméno, což bylo již patrné z příkladů zmiňovaných výše. Při volbě druhého jména se

často projevuje kulturní prostředí, které nebylo dostatečně projevono v prvním jméně. Opět se vrátím k příkladu Oscara Raye, kdy prostřední jméno Ray naopak volil otec, aby v něm otiskl hned trojí symboliku. Zaprvé je to zkrácené jméno jeho zesnulého otce Raymonda, zároveň se takto jmenoval i otec jeho matky a do třetice, je to i jeho prostřední jméno. Jedná se tedy o projevení nepřímé tradice dědění jména, které se v rodině vyskytuje s neobvykle častou frekvencí. A splňuje tak i australskou tradici, kde je zvykem dávat dětem prostřední jména a zároveň je jméno Raymond/Ray typické pro australské prostředí.

6. Má vaše dítě nějakou přezdívku, která by se vážala k jeho jménu? Je tato přezdívka ovlivněna australským prostředím?

U odpovědi týkající se přezdívek se také většina respondentů shodla. Až na jednu výjimku jejich děti přezdívky ovlivněné australským prostředím nemají. Příkladem přezdívk, vztahující se k jménu, je případ Oskara, kterému se zkráceně říká Ozz, nebo Oz, což v hovorové australské angličtině znamená Australan. U Oskara by se tedy dalo říci, že se skutečně jedná o přezdívku, která je odvozena z jeho jména. Jména Australanů se však často upravují do zkrácené formy, což je v Austrálii velice běžné, stejně jako v českém prostředí (Barbora – Bára apod.). Zkrácení jména usnadňuje komunikaci a působí více přátelským a vřelým dojmem. Jako příklad uvedu jen některá. Například Michael se zkracuje jako Mike, Charlie jako Chuck, Gabriela jako Gabi, Oliver jako Oli, Messimo Vittorio Montobello jako Messi, Denika Annamarie jako Deni a Rocco Enricque jako Rocky. Stejně jako Češi a Slováci, i Australané rádi jména zdobňují, dělají to pomocí koncovky –ie (Oskie, Sofie, Lenie, apod.), výsledná zdobnělina potom zní v některých případech stejně jako český zdobnělý vokativ, pouze s jinou psanou formou.

7. Volili jste při výběru jména záměrně české, anglické/australské, nebo neutrální jméno? (Eva apod.)? Jaké byly hlavní důvody?

Na tuto otázku většina respondentů odpovídala již v otázce č. 5. Krátce tedy shrnu, že většina rodin volila pro své dítě záměrně jméno, které bude dobře vyslovitelné a běžné v obou zemích. Někteří z nich nebyli rozhodnutí, zda budou žít v Austrálii trvale, nebo se vrátí do vlasti, i v těchto případech záměrně volili neutrální/mezinárodní jména. Ovšem v několika případech se objevila i odpověď, že při volbě se záměrně zaměřovali na jména běžná v českém prostředí, jako byl výše zmiňovaný Adam, Tomas, Matej, Anna a Gabriela. Poslední kategorie respondentů volila záměrně jména běžná v Austrálii a to z důvodu, že žijí na území Austrálie a mají australské partnery. Opět zde uvedu odpověď matky Leny, Sofie a Oskara Raye:

„Naprosto ano. Chtěli jsme jména, která se píší a čtou stejně v češtině i angličtině a v obou jazycích fungují i zdrobněle. Jména na samohlásky, souhlásky s rozdílnou výslovností (j apod.) jsme okamžitě vyloučili. Také jsme vyloučili jména, která nemají typické koncovky pro mužský a ženský rod v češtině. (Partner například navrhoval jméno pro dceru Ruby, což by se sice četlo stejně, ale špatně by se skloňovalo a zdrobnělina Rubínka je v češtině nepřijatelná.) Také jsme se rozhodli pro koncovku jména Sofia s a ne s e, i když je to běžnější v češtině, ale v angličtině by se změnila výslovnost. Přesto ve vokativu používáme pro češtinu běžné Sofie! U Oskara jsme zase záměrně zvolili jméno s k a ne s c.“

Lenka, matka Leny, Sofie a Oskara Raye

8. Jaké byly hlavní důvody pro zvolení?

Zde se s největší četností objevovala odpověď, že se jim jména jednoduše líbila, velkou roli také hrála rodinná symbolika a to, že chtěli, aby se ve

jménu projevilo české „dědictví“. I zde se opět vyskytovaly důvody výslovnosti pro oba jazyky a snadné hláskování.

Závěrem analýzy této otázky uvedu dva příklady. Zaprvé příklad devítileté Mayi, která dostala své jméno z následujících důvodů:

„Maya... Důvodů bylo několik, ale hlavním předpokladem pro jméno byla snadná výslovnost jak pro anglicky tak i česky mluvící osoby. Líbila se nám např. Moya, ale z tohoto jména sešlo díky asociaci s gorilou v pražské ZOO. Také jsme zvažovali jméno Laura, to ovšem Australan vyslovuje jako "Lóra", což je pokřik jako na papouška... Maya vyhrála: snadno vyslovitelné pro všechny, jednoduché na spelling (stačí komplikované příjmení), spojitost s Včelkou Májou a vychází z Marie (moje matka) ”

Jiří (George), otec Mayi

Druhým příkladem jsou důvody k pojmenování Leny, Sofie a Oskara Raye. Jejich matka v dotazníku odpověděla takto:

„Lena - mezinárodní obdoba mého jména Lenka (také moje matka a babička mají jména na L, která jsou si podobná, ale nejsou stejná) Sofia - z počátečních písmen čísel "seven" a "four" vybral pro dceru partner, což jsou čísla z data jeho narození 7. 4. a obráceně i datum narození dcery 4. 7. Oskar Ray - jméno Oskar vybrala moje česká babička na památku po svém bratrovi, mém prastrýci, kterého velmi milovala. Partner chtěl, aby alespoň syn měl prostřední jméno, tak jak je zvykem v Austrálii. Vybrali jsme Ray, protože: je to zkrácená forma jména zesnulého otce mého partnera (Raymond), také jména otce mé tchýně (synova pradědečka, který dokonce slaví narozeniny jen o několik dní po synovi) a do třetice prostřední jméno mého partnera je také Raymond.”

Lenka, matka Leny, Sofie a Oskara Raye

9. Jaké je váš partner/partnerka národnosti?

Odpovědi na tuto otázku pro mě byly překvapivé. Domnívala jsme se, že většina krajanů v československých komunitách má partnery z Čech a Slovenska. Ukázalo se však, že téměř polovina žije v australsko-českém soužití. Z celkového počtu 26 respondentů jich má 16 partnera australské národnosti, z toho 5 „čechoaustralské” (přičemž u dvou z nich se jedná o druhou generaci krajanů v Austrálii, jejich děti jsou tedy již třetí generací na tomto území), 5 z nich žije s Čechy (z toho jeden pár Česko-slovenský), jedna Češka žije s Peruánцем, jedna s Brazilcem, jedna s manželem česko-dánského původu, jedna s Novozélandčanem a jedna s manželem anglicko-italského původu. Tato národnostně smíšená soužití velice ovlivňují výsledná pojmenovávání, ovšem z předchozích odpovědí, je dobře patrná snaha o zachování českých kořenů. Jako je tomu v případě rodičů Tomáše a Anny. Otec obou dětí je Australan, zvolili sice jména s mezinárodní výslovností, ovšem v podobě s českým hláskováním a interpunkcí. Podobně tomu bylo i u dalšího Česko-australského páru, kdy dvě ze svých tří dětí pojmenovali jmény s mezinárodní výslovností, ale českým hláskováním. Jedná se o výše zmiňovanou Sofii (Sofie namísto Sofia) a Oskara Raye (Oskar namísto Oscar). Závěrem uvedu pro srovnání případ dvou párů s bližší vazbou na české prostředí. První z nich je pár Česko-slovenský, ten se to Austrálie přestěhoval již v roce 1983, společně mají čtyři děti, Tomase (po pradědovi Tomášovi), Dominica, Janu a Erica. Záměrně volili jména, která budou dobře zapamatovatelná pro prarodiče a jsou pro české a slovenské prostředí běžná. Další pár se do Austrálie přestěhoval o něco později, v roce 2012, oba rodiče pocházejí z Čech a pro svého syna zvolili jméno Matej (v českém rodném listě Matěj), chtěli tím poukázat na jeho původ, ale zároveň používají oslovení Maty, které se Australanům dobře vyslovuje.

10. Myslíte si, že jméno vašeho dítěte ovlivňuje to, jak ho vnímá jeho okolí?

Zde přesně polovina odpověděla, že jméno jejich dětí nijak neovlivňuje to, jak ho okolí vnímá. Zde je ovšem potřeba poznamenat, že většina z nich volila neutrální a anglická/australská jména. U těch, kteří volili jiná jména, už se odpovědi liší. Celkem osm z nich si myslí, že rozhodně ano a mají s tím osobní zkušenost. Občas musí děti své jméno několikrát zopakovat, aby bylo správně pochopeno a vysloveno. Může se to zdát jako banalita, ovšem ve chvíli, kdy se tato situace často opakuje, způsobí to jedinci značné nepohodlí. Někdy si také okolí není jisté, jak je oslovovat. Zde bych ráda uvedla příklad matky tří dětí, která se k této otázce vyjádřila z obou pohledů. Tato respondentka má tři děti, Sofii, Oskara Raye a Lenu. Jména Sofia a Oskar Ray jsou neutrální a oblíbená v Česku i Austrálii, ovšem jméno Lena by již znovu ne zvolila. I když se oběma rodičům líbí a k dceři se hodí, způsobuje jí problémy v obou zemích, tedy především v Austrálii. V Čechách je toto jméno sice neobvyklé, přesto je pořád lépe vnímáno v našem kontextu, nežli v tom australském.

11. Vnímáte vy sám/sama, že vaše jméno nějakým způsobem ovlivňuje to, jak se k vám okolí chová?

Většina krajanů zde odpověděla jednoznačné ano. Nevyhnou se častým otázkám ohledně svého původu a země odkud pocházejí. Stejně tak musí často své jméno několikrát opakovat a i tak se nevyhnou nejrůznějším zkomoleninám a chybným oslovováním. I přes to, že jsou Australané velmi přátelští, velká část z nich přistupuje k neobvyklým jménům s jakýmsi předsudkem a často až s despektem. Proto jeden z respondentů užívá překlad svého jména George, namísto českého Jiří.

12. Pokud máte typicky české jméno, přizpůsobujete jej vy, nebo vaše okolí, anglicky mluvícímu prostředí a proč?

Zde byly odpovědi rozděleny na dvě poloviny. První polovina respondentů, kteří odpověděli, že svá jména přizpůsobují anglicky mluvícímu prostředí, uváděli, že upravení jména především usnadňuje komunikaci. Oni sami s tím nemají žádný problém, berou to jako jev, který je normální, pokud žijí v cizině. Ovšem změny nejsou nijak radikální a opravdu se týkají zejména snadnější výslovnosti. Jméno se upravují například z podoby Lucie na Lucy, Kateřina na Katy. Nejvýraznější změnou je příklad George (Jiřího), jehož důvody jsem již zmiňovala v rozboru předchozí otázky a který při osvětě učit Australany správně vyslovovat jeho jméno trochu ztratil trpělivost. Druhá polovina respondentů však s upravováním svých jmen výrazně nesouhlasí. Často své jméno vnímají jako svou osobní identitu a nevidí důvod, proč by jej měli nějak upravovat. Naopak se snaží ovlivnit své okolí, aby si na jejich jméno zvyklo a naučilo se jej správně vyslovovat. Někteří z nich záměrně učí okolí jejich jméno, protože se neztotožňují s anglickou verzí, jako je tomu v případě Markéty, jejíž jméno by v angličtině znělo Margaret a ona sama toto jméno nemá v oblibě. Někteří neupravují svá jména z důvodu identity, zvyku, jiní z důvodu vlastenectví. Zde si dovolím uvést příklad Lenky, která s úpravou radikálně nesouhlasí. Na mou otázku odpověděla takto:

„Ne nikdy. S přizpůsobováním jmen prostředí a zemi, ve které cizinec žije, nesouhlasím. Pracuji s cizinci z různých zemí světa každý den a vždy se snažím co nejdříve vyslovovat jména všech. Jejich anglické verze jmen zásadně nepoužívám. V Austrálii tedy používám pouze Lenka a očekávám, že se ho okolí naučí. Je to jméno lehké na výslovnost. Přesto někteří australští členové rodiny moje jméno i po 13 letech stále komolí, vyslovují ho jako "Linka" případně přepisují foneticky jako Lanka. Velmi mi to vadí. I proto se snažím ostatní cizí jména vyslovovat správně, když se s někým

seznáším, jméno si nechám i napsat a případně s danou osobou natrénuji správnou výslovnost.

Výběr jmen našich dětí z těchto mých názorů vychází. Chtěli jsme děti tohoto trápení se jménem ušetřit. U 2/3 jsme to zvládli.”

Lenka, matka Sofie, Oskara Raye a Leny

7. Závěr

Při výzkumu týkajícím se pojmenovávání dětí českých a slovenských krajanů v Austrálii jsem dospěla k závěru, že většina z nich při výběru jména pro své děti volí neutrální/mezinárodní jméno, které koresponduje s kulturním prostředím, kde žijí i s kulturním prostředím ze kterého pocházejí. Zajímavým zjištěním také bylo to, že většina z mých respondentů (celkem 21 z 26) má partnera jiného původu, než je český, nebo slovenský. I to má zásadní vliv na zvoleném jménu a tedy na pojmenovávání, většina respondentů totiž uvedla, že se na výběru jména podílejí oba partneři, podobně jako je tomu i v českém prostředí. I z tohoto důvodu se u odpovědí vyskytuje výrazná četnost neutrálních/mezinárodních jmen. V oblibě jsou však i jména exotická a pochopitelně jména typická pro české/slovenské prostředí. Z celkového vzorku 48 jmen dětí se u 26 rodiče přikláněli právě k volbě jména, které je běžné jak v českém prostředí, tak v tom australském. U 13 jmen rodiče volili záměrně jména typická pro Čechy a pouze v 9 případech přizpůsobili jména svých dětí prostředí Austrálie, a tedy prostředí, kde žijí. Toto zjištění mi přišlo zajímavé, dle mého názoru vypovídá o jisté národní hrdosti Čechů a snaze nezapomínat na to, z jaké země pocházejí. Už jen fakt, že při volbě neutrálního/mezinárodního jména berou ohled na české prostředí je toho důkazem. A to i přes to, že většina z nich má partnera jiného původu.

8. Seznam použitých zdrojů

- Bauman, Z., T. May. 2004. *Myslet sociologicky. Netradiční uvedení do sociologie*. Praha: SLON.
- Castles, S., J. M. Miller. 1998. *The Age of Migration. Houndmills: Macmillan Press Ltd*.
- Harding-Esch, E., Riley, P. 2008. *Bilingvní rodina*. Praha: Portál
- Holý, L. 2010. *Malý český člověk a velký český národ*. Praha: SLON.
- Jandourek, J. 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál.
- Knappová, M. 1999. „Přezdívky v proměnách staletí.“ *Acta Onomastica XL*: 82 - 88
- Miller, J., Burešová J., Trapl M. 2016. *Český exil v Austrálii (1948 - 1989)*. Praha: Nakladatelství lidové noviny
- Pána, L., Somr M. 2007. *Metodologie a metody výzkumu*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií
- Pleskalová, J., Karlík, P., Nekula, M. 2002. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství lidové noviny.
- Salzmann, Z. 1993. „Přezdívky v Bigáru: příspěvek k antroponymii česky mluvící vesnice v jhorumunském Banátu“ *Naše řeč* 3: 146 – 156
- Solimano, A. 2010. *International Migration in Age of Crisis and Globalization. Historical and Recent Experience*. Cambridge: University Press.
- Svoboda, J., „Slovanská osobní jména ve světě národopisu.“ *SLAVIA: Časopis pro slovanskou filologii*, 1947: 101 - 110
- Svoboda, J. 1964. *Staročeská osobní jména a příjmení*. Praha: Nakladatelství československé akademie věd.

Šmilauer, V. 1974. Úvodem, in Kopečný, F. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 9 – 29

Utěšený, S. 1964. *Vlastní jména osob a zvířat Čechů na jihu rumunského Banátu*, Naše řeč 47, 208 – 216

Vaculík, J. 2010. *Nástin českých a slovenských přeshraničních migrací v meziválečném období*. Masarykova univerzita Brno

Internetové zdroje

www.mzv.cz

www.survio.cz

9. Resumé

In this bachelor thesis I study the naming of children of Czech compatriots with a focus on Australia. In the theoretical part, I focus on names, naming, nicknames and migration from Bohemia to Australia. The aim of this part is to find out which names Czech and Slovak compatriots give to their children and what is the main criterion for research. I collected the data using an open questionnaire method. In the questionnaire, I had twelve open questions about name, name selection, reason for such naming, and also what a partner of nationality. I had data from 26 questionnaires with 48 names of children for my research. And after that I analyzed data and individual questionnaire questions. At the conclusion of the research, I found that the majority of respondents (21 out of 26) had partners of a different nationality than the Czech one. This may affect the resulting child naming. However I find that Czech compatriots mainly use universal and international names for their children. Most of them chose common names in Bohemia and Australia for easier communication.

Přílohy

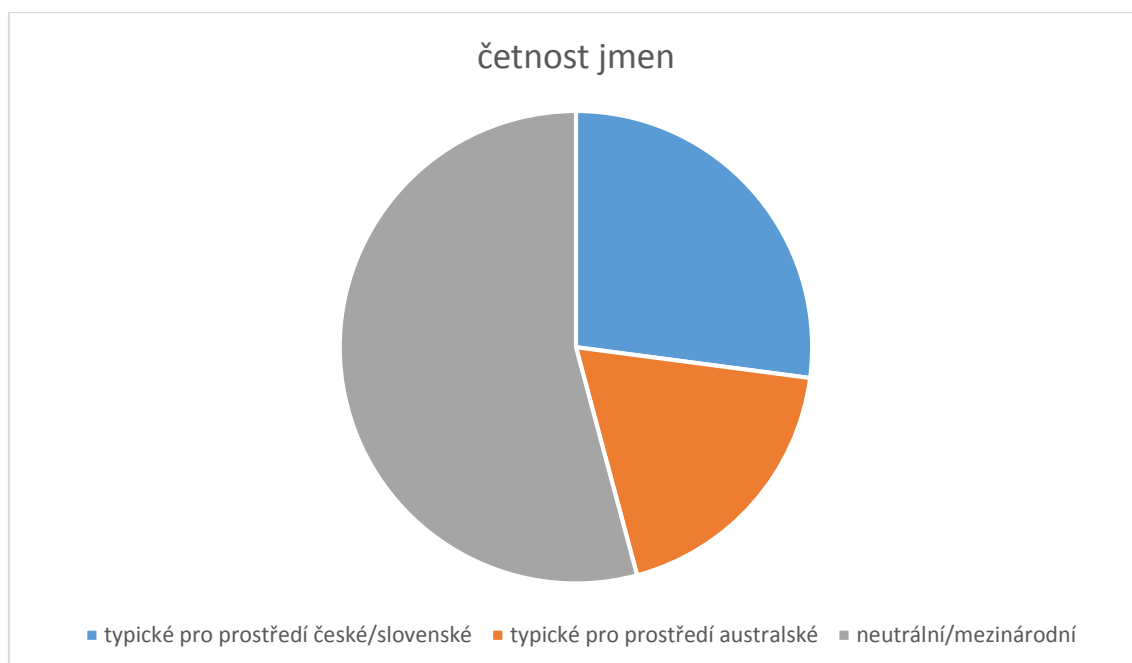
Tabulka 1: [Miller, Burešová, Trapl, 2016: 37]

Rok	Nový Jižní		Jižní	Západní	Severní		Území hlavního	CELKEM	
	Wales	Victoria	Queensland	Austrálie	Austrálie	Tamínie teritorium	města		
1921	107	46	56	15	36	4	0	0	264
1933	308	146	84	19	47	5	1	0	610
1947	800	485	86	34	68	8	2	1	1 484
1954	5443	4068	882	1131	698	278	97	83	12 680
1961	5158	4243	718	1076	475	258	79	125	12 132
1966	5050	4115	797	1189	502	244	89	187	12 173
1971	7317	5256	1016	1529	711	291	167	315	16 602
1976	6422	4733	1201	1440	853	330	149	372	15 499
1981	7062	4818	1315	1381	798	294	138	346	16 152
1986	7519	5151	1695	1671	1035	301	147	357	17 876
1991	7008	4868	2200	1724	1177	333	139	354	17 803

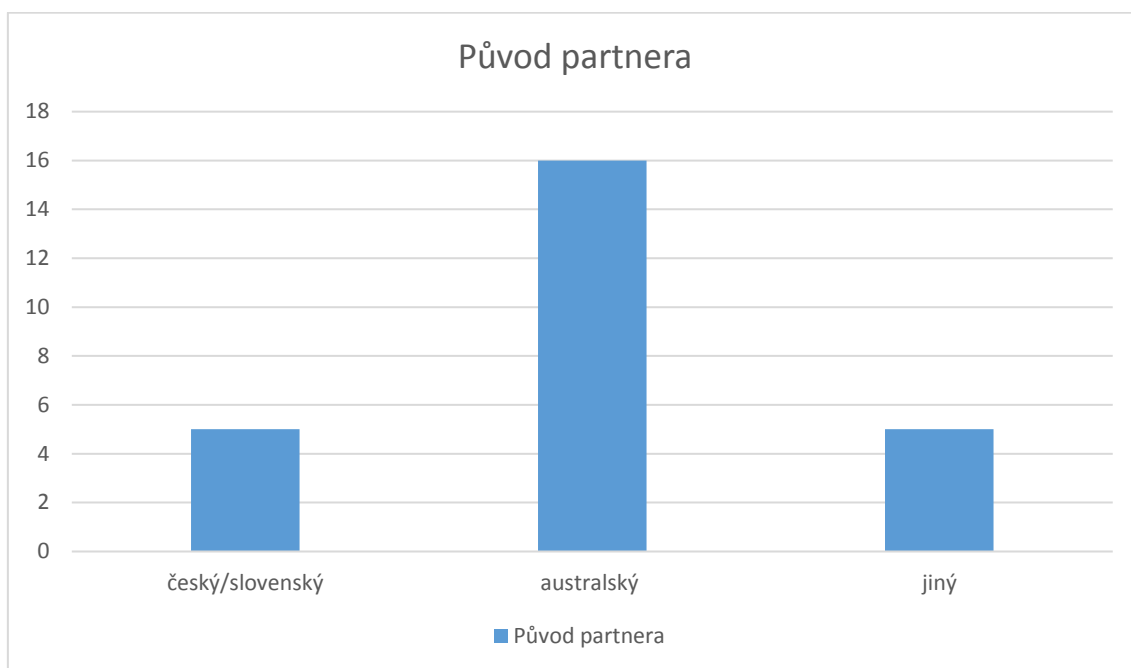
Tabulka 1

Počet osob narozených v Československu dle australských celostátních cenzů 1921 - 1991

Graf č. 1: Typ jména (analýza otázky č. 7)

Graf č. 2: Původ partnera (analýza otázky č. 9)

Obrázek 1: Vyznačení krajských klubů na mapě Austrálie

Zdroj mapy: <http://www.mapa-sveta.info/tag/mapa-australie/>

Obrázek 2: Krajanský klub Beseda v Canberře (foto vlastní)

Obrázek 3: výroba kulís s krajany (foto vlastní)

Obrázek 4 a 5: výroba kulís s dětmi krajanů (foto vlastní)

Obrázek 6: budova Sokola Melbourne (foto vlastní)

Obrázek 7: budova Sokola Melbourne (foto vlastní)

Obrázek 8: foto z představení v Sokole Melbourne (foto vlastní)

Obrázek 9: Budova Country klubu Sydney (foto vlastní)

Obrázek 10: vývěsní tabule Country klubu Sydney (foto vlastní)

Obrázek 11: Společná fotka členů divadelního studia VODVAS s vedením Country clubu Sydney (foto vlastní)

Obrázek 12: budova Sokola Sydney (foto vlastní)

Obrázek 12: interiér Sokola Sydney (foto vlastní)

